

Л. М. Марчук

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗОВАНОГО РЕЧЕННЯ

[Личук М.І. Фразеологізовані речення в системі простого речення : монографія / М.І. Личук. – К. : Видавництво Дмитра Бураго, 2015. – 210 с.]

До кінця ХХ ст. в лінгвоукраїністиці превалювали дослідження нечленованих побудов, окреслені тільки словами-реченнями. Вагомі напрацювання у вивченні структурної організації простого речення дають підстави звернутися і до периферійних синтаксичних побудов, які раніше не були об'єктом прискіпливої уваги лінгвістів.

Монографія М.І. Личук – це комплексне дослідження нового типу синтаксично нечленованих речень – фразеологізованих речень. Актуальність їхнього дослідження зумовлена високою продуктивністю фразеологізованих речень в усному розмовному мовленні, що займає помітне місце в комунікативній діяльності будь-якої людини. Тому усвідомлене і ситуаційно адекватне використання фразеологізованих речень, розуміння їхньої природи, сутності, функціональних і стилістичних особливостей є особливо значущим в синтаксисі українського усного розмовного мовлення.

Перший розділ «Теоретичні засади дослідження фразеологізованих речень в сучасній лінгвістиці» присвячений розгляду теоретичних основ учення про синтаксичну нечленованість, проблем вивчення фразеологізованих речень. Автор рецензованої праці запропонувала власні визначення аналізованих понять: синтаксичної зв'язаності, синтаксичної нечленованості, процесу фразеологізації і фразеологізованого речення.

М.І. Личук схарактеризувала еволюцію поглядів на проблему граматичної цілісності, з'ясувала природу лексичної та синтаксичної фразеологізації. Позитивне враження справляє детальний опис термінів-синонімів у середовищі фразеологізованого речення, коментар сильних і слабких позицій в номінаціях фразеологізованих речень. Схвальним є те, що М.І. Личук покроково описала етапи синтаксичної фразеологізації, розкривши специфіку мовленневої актуалізації, синтаксичної фразеологізації та синтаксичної ідіоматизації.

Дослідження синтаксичної нечленованості запропоновано через призму категорії граматичної цілісності та підкатегорії синтаксичної зв'язаності, що, безперечно, заслуговує на схвалення.

У другому розділі «Типологія фразеологізованих речень» репрезентовано типи фразеологізованих речень: фразеологізованих речень закритої структури,

напівфразеологізованих і частково фразеологізованих речень. Виокремлено і схарактеризовано категорійні та диференційні ознаки, основні кваліфікаційні ознаки фразеологізованих речень. Грунтовність дослідження статусу фразеологізованих речень підтверджується порівняльною характеристикою фразеологізованих речень і формально-граматичних речень, фразеологізованих речень і слів-речень. Виокремлені набори спільних і відмінних ознак цих синтаксичних одиниць. Керуючись логічністю, послідовністю й акуратністю в аргументуванні, М.І. Личук доказує, що фразеологізовані речення – це цілісні комунікативні одиниці, окремий структурний тип в системі простого речення.

Типологічний опис речень фразеологізованої структури здійснено з операціями на три ступені фразеологізації: високий, частковий і низький. У межах типів фразеологізованих речень М.І. Личук розглядає формально-структурні підтипи та різновиди, супроводжуючи аналізом структурних і семантичних особливостей таких нечленованих побудов.

Автор рецензованої праці запропонувала виразний, ретельно дібраний фактичний матеріал з художніх текстів класичної та новітньої української літератури і зі зразків усного розмовного мовлення.

Неспростовна наукова новизна монографії, оскільки вперше в лінгвоукраїністиці усебічно обґрунтовано статус фразеологізованих речень, уточнено й уніфіковано термінологічний апарат для номінації фразеологізованих речень, визначено їхнє місце в системі простого речення.

Монографія Личук М.І. є завершеним самостійним науковим дослідженням, результати якого мають як теоретичне, так і практичне значення.

Отримано: 02.10.2015 р.